

Marek Wawrzynkowski, Relacje Wojska Polskiego z ludnością cywilną na terenie DOK nr VIII w latach 1921-1939 - streszczenie.

Wojsko Polskie przechodząc na stopę pokojową po wojnie polsko-bolszewickiej zmieniało zasady funkcjonowania, co siłą rzeczy zmieniało też zasady współistnienia i współpracy z cywilami. Podobnie było w przypadku Dowództwa Okręgu Korpusu nr VIII (czyli wojskowego "województwa" obejmującego mniej więcej dzisiejsze województwa Pomorskie i Kujawsko - Pomorskie). Relacje WP z cywilami na tym terenie miały miejsce na wielu płaszczyznach.

Z jednej strony część tych relacji była sformalizowana. Miała miejsce pomiędzy instytucjami WP a lokalnymi przedstawicielami władz cywilnych. Dotyczyła wtedy m.in. przepływu informacji między nimi, spraw granicznych, infrastruktury poszczególnych miejscowości, dróg i ulic, kwater i rekwizycji, poboru i zarządzania rezerwą oraz sprawy sportu i przysposobienia wojskowego. Współpraca w tym zakresie przebiegała w różnoraki sposób. Od konfliktów wzajemnej niechęci, poprzez próby osiągnięcia kompromisu, po wydajną współpracę. Na przeszkodzie do osiągnięcia porozumienia stały czasami sprzeczne interesy, inny punkt widzenia. Jednak przez opisywany okres włożono wiele pracy i czasu aby te relacje zacieśnić i poprawić. Nie zawsze odnosiło to pożądanego skutku, ale relacje te zdecydowanie się poprawiły w trakcie opisywanego okresu. We wszystkich ww. sprawach WP kontaktowało się i wchodziło w interakcje z poszczególnymi cywilnymi mieszkańcami DOK nr VIII z podobnym skutkiem jak w przypadku instytucji.

WP działało też w szeroko rozumianym aspekcie społecznym. Przejawiało się to nie tylko ww. aspektach sportu i przysposobienia wojskowego ale również oznaczało zaangażowanie w akcje charytatywne, działalność kulturalną (teatry, biblioteki, kina, szkoły, orkiestry i organizacja różnego rodzaju uroczystości). Oprócz wsparcia WP na rzecz cywilów miały miejsce też sytuacje odwrotne, do których dodatkowo należy dodać wsparcie finansowe na rzecz poszczególnych jednostek.

Równie ważnym elementem obecności WP na opisywanym terenie był handel i wzajemne usługi. Wojsko było dużą instytucją, silnie wpływającą na lokalną infrastrukturę, sieć komunikacyjną ale również lokalne rzemiosło, punkty usługowe i firmy. Niektóre relacje biznesowe funkcjonowały na zasadzie przetargu a następnie jego realizacji i rozliczania. Bywały też bardziej intencjonalne i chwilowe sytuacje handlowe. Ich skala była różna od drobnej w relacjach przeciętnego żołnierza w danym punkcie usługowym po potężne kontrakty dla całego pułku czy nawet DOK nr VIII. Jakość zarówno przetargów, zamówień jak ich wykonania i odbioru bywał kością niezgody i bywał problematyczny, jednak częściej udawało się osiągnąć poziom usług zadowolający obie strony.

Najbardziej kontrowersyjną i problematyczną formą relacji cywili i wojska na terenie DOK nr VIII były wykroczenia i przestępstwa z udziałem członków WP. Żołnierze i oficerowie WP byli ich sprawcami, obserwatorami, jak i ofiarami. Spektrum praw jakich dotyczyły było bardzo szerokie od drobnych po najpoważniejsze. Najczęściej wojskowi brali udział w wykroczeniach drogowych, kradzieżach, awanturach na ulicach miast oraz w lokalach usługowych, bójkach (zarówno na pięści, jak i przy użyciu narzędzi, broni białej i palnej). Równocześnie należy zauważyć, że spora część z nich połączona była z nadużywaniem alkoholu przez co najmniej jedną ze stron zdarzenia a czasami przez obie.

Jednocześnie należy zauważyć, że osoby wojskowe interweniowały w trakcie popełnianych przestępstw bądź zwykłych wypadków. Wynikiem ich działań nie raz było uratowanie innej osoby przed utratą mienia, ranami a nawet śmiercią.

Niewątpliwie WP na terenie DOK nr VIII wpływało na wiele aspektów życia cywili na opisywanym terenie. Czasami było elementem inicjującym, kiedy indziej współpracującym, bądź kontrolnym ale również niekiedy hamującym a wręcz przeszkadzającym lokalnym mieszkańcom. Moja praca stara się określić przyczyny, granice, formy i konsekwencje tych działań.